

Jaarverslag 2023

Algemeen

Het jaar 2023 was een eerste volledig jaar na de corona-periode, waardoor de bezoekers weer aanrokken, maar nog niet geheel op het oude niveau terug waren.

Januari tot en met maart draaiden we het normale winterrooster, waarbij het museum alleen in de weekends open was. Van 1 april tot Hemelvaartsdag (18 mei) waren we door een tekort aan vrijwilligers alleen de middagen geopend. Er is een uitgebreide wervingscampagne gestart voor nieuwe vrijwilligers, zodat we vanaf Hemelvaartsdag tot 1 november weer het normale zomerrooster van zes dagen in de week konden draaien, ochtend én middag. Van 1 november tot einde jaar wederom het gebruikelijke winterrooster.

In 2023 lukte het om 6.160 bezoekers binnen te halen; toch nog iets onder de aantallen in het verleden (7.000-8.000) en het aantal waar we naar streven, maar duidelijk wat positiever dan onze collega's in de museumwereld.

Van onze bezoekers kwam 20% uit de regio Waterland, 66% uit de rest van Nederland en 14% uit het buitenland.

Op 5 juli was het museum bij wijze van uitzondering een dag gesloten in verband met code rood ten gevolge van storm.

Tijdens de festiviteiten rond de herdenking van de Slag op de Zuiderzee in juli en de Monnickendammer Visdagen in juli en augustus ontvingen wij een recordaantal bezoekers. Het museum haakte op allerlei manieren in op de thema's en op de activiteiten die in Monnickendam plaatsvonden. Hierbij werd speciaal gerefereerd aan de ketting van de graaf van Bossu en de ring van Cornelis Dirkszoon, die wij als vast onderdeel van onze collectie tentoonstellen in de Historiezaal.

Het museum zet een aantal middelen in om een breed, divers en nieuw publiek te bereiken, de drempel naar het museum te verlagen en de collectie te ontsluiten: een eigen website, maar ook berichten op andere websites, in dag- en weekbladen en kunsttijdschriften, bij de Museumvereniging en de regionale omroep. Verder is er samenwerking met de SPW en de Gemeente Waterland. Ook verspreiden we folders en affiches, staan we in het jaarboek en op de site van V.O.M. en geven we nieuwsbrieven uit voor belangstellenden en betrokkenen.

Wat betreft de sociale media: wij zijn als @despeeltoren actief op Facebook en Instagram.

Er verschijnt tijdens de zomeropenstelling minimaal één bericht per week. In de winter kan dat wat minder zijn.

Conform de Museumnorm 2020 onderschrijven onze Raad van Toezicht en ons bestuur de 17 normen voor goed museaal handelen en de daarin genoemde museum-codes zoals de Ethische Code, de Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit en Inclusie en de Fair Practice Code. In dit jaarverslag lichten wij er één daarvan nader toe.

De Governance Code Cultuur

Principe 1: als museum realiseren wij onze maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren middels het in ontvangst nemen van schenkingen en het doen van aankopen, over te dragen middels de openstelling van het museum en te bewaren middels ons collectiebeheer en het depot. Daarnaast maakt ons museum onderdeel uit van het Netwerk Zuiderzeecollectie; een samenwerkingsverband van circa 26 instellingen rond het IJsselmeer.

Principe 2: Waterlands museum de Speeltoren past de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe en mocht dat niet mogelijk zijn, dan leggen we uit waarom dat zo is.

Principe 3: het bestuur en de Raad van Toezicht van het museum zijn onafhankelijk en handelen integer. Wij kennen geen (ongewenste) belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen, zo die er zijn. Zo worden – per 1 januari 2024 – alle nevenfuncties van bestuurders en toezichthouders op de website gepubliceerd. De zittingstermijnen waren reeds gepubliceerd.

Principe 4: het bestuur en de Raad van Toezicht zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar. Deze taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn beschreven en worden binnenkort op de website gepubliceerd.

Principe 5: het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie, het bestuur neemt deze verantwoordelijkheid zeer serieus. Bestuursleden worden conform de statuten aangesteld door de Raad van Toezicht.

Principe 6: het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie, ook als het zoals in ons geval een organisatie betreft die uitsluitend uit vrijwilligers bestaat. Zo is er een vrijwilligerscoördinator en er zijn vertrouwenspersonen.

Principe 7: de Raad van Toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit. Zij lichten dat zelf in hun eigen onderdeel van dit jaarverslag nader toe.

Principe 8: de Raad van Toezicht wordt aangesteld door de Vereniging Oud Monnickendam en waarborgt deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

Jaarverslag Raad van Toezicht

Voor dit verslag verwijzen wij naar het eind van dit document.

Financiën

Voor de financiële jaarrekening verwijzen we naar onze website.

Exposities in 2023

Tot 9 januari stond nog de expositie “Paperworks” van Toni van Marle. Deze werd opgevolgd door de kunstexpositie “Herinnering” met werken van Ireen Bessems (van 15 januari tot 29 mei).

Daarna werd aandacht besteed aan de Slag op de Zuiderzee, die 450 jaar geleden plaatsvond, met een expositie van de Waterlandse Kunstkring getiteld “Gunstige Wind”. Van 29 mei tot 11 juni is de Kunstkring bezig geweest de lange wand van de kunstzaal te beschilderen, ter plekke, direct op de muur. Deze expositie duurde tot 29 oktober, waarna de schildering weer van de wand is verwijderd. De laatste expositie van 2023 (die ook in 2024 nog tot 5 mei te zien is) zijn schilderijen van Sigrid van Essel met de titel “Horizon”, de opening hiervan was 11 november.

Wisselvitrine Historiezaal

In het begin van 2023 (tot 31 mei) stonden er nog de ratten- en muizenvallen uit de collectie van Arjan Ouwehand. Vanaf 5 juni werden de vondsten uit de Nieuwendam, ter plaatse van het gemaal Monnickendam, door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier tentoongesteld, aangevuld met een leuk en leerzaam filmpje.

Werkgroep Educatie en Juniorzaal

In de voorjaarsvakantie waren er drie workshops. Twee middagen waren afgestemd op de viering van de Slag op de Zuiderzee en een derde activiteit sloot aan bij de tentoonstelling “Herinnering” van Ireen Bessems.

1. Groepswerk Slag op de Zuiderzee: in de juniorzaal werd een drieluik geplaatst met de skyline van Monnickendam en de Zuiderzee. De kinderen maakten zeilschepen, vissersboten en vissen van piepschuim, papier, karton en verf.

2. De stadspoort van Monnickendam: Martin Visser had een prachtige stadspoort gemaakt van polystyreenschuim en de kinderen maakten de stadsbewoners van Monnickendam van klei. Het werd een prachtig geheel.

3. Tijdens de derde workshop gingen kinderen aan de slag met wol en ijzerdraad en maakten hun eigen kunstwerk.

Ter gelegenheid van de herdenking van de Slag op de Zuiderzee was er in de Grote Kerk een expositie "Strijd om de Vrijheid", duizend jaar geschiedenis van Nederland, uitgebeeld met Playmobilpoppetjes, schepen en kastelen. Ook in de juniorzaal van het museum was de mogelijkheid om met Playmobil te spelen. Playmobil Nederland heeft een grote hoeveelheid poppetjes, schepen en ander materiaal in bruikleen gegeven. Het was een groot succes. Ook waren er kleurplaten met de afbeelding van een Playmobilschip.

Ook enkele scholen in Monnickendam hebben in de laatste schoolweek het museum bezocht. De Binnendijkschool maakte gebruik van de speurtocht voor de groepen 1 t/m 7; er waren voldoende leerkrachten, ouders en vrijwilligers van het museum aanwezig. Kinderen, ouders en leerkrachten waren enthousiast.

Het Bernard Nieuwentijt College bezocht met twee klassen het museum. Zij hadden zelf een speurtocht gemaakt. Van tevoren hebben we alle opdrachten nagelopen en waar nodig aangepast. Het was een geslaagde ochtend mede door de goede voorbereiding en een zeer enthousiaste leerkracht als contactpersoon.

In de herfstvakantie waren er eveneens drie workshops, deze keer ook voor volwassenen.

1. Kleitegels o.l.v. Martin Visser met het thema: Zuiderzee met schepen, huizen van Monnickendam, golven en vissen.

2. Tekenen met Philine van der Vegte: kinderen en ouders mochten met potlood en schetsboekje tekenen in alle zalen van het museum. Philine gaf aanwijzingen en beantwoordde alle vragen.

3. Mobiles maken van natuurlijk materiaal door Carolien Broeren. Deze workshop ging helaas niet door omdat er geen aanmeldingen waren.

Werkgroep Collectiebeheer

De werkgroep is ook dit jaar druk geweest met het corrigeren en aanvullen van onze collectie in het beheerprogramma Axiell Cloudservice, dit mede met het oog op de audit door het Museumregister (eind januari 2024).

Collectie

Ook dit jaar ontvingen wij weer enkele waardevolle voorwerpen voor onze collectie, waaronder een middeleeuwse kruithoorn, geschonken door Nanning-Jan Honingh, na tussenkomst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Verder ontvingen wij veel schenkingen die onderdeel zijn van ons plaatselijk erfgoed, van visgerei en fietsbelastingplaatjes tot boeken, foto's en documenten, een plaquette van één van onze voormalige scheepswerven, te veel om hier alles te benoemen.

De Vereniging Oud Monnickendam heeft voor de collectie van het museum vier prenten van de Slag op de Zuiderzee en een van de werf van Hakvoort aangekocht van Garrelt Bont.

Herman en Cobie Neijzen schonken een fraai scheepsmodel van een botter en wij ontvingen ook een mooi scheepsmodel van een oorlogs- en patrouilleschip vanuit de erfenis van de familie van Bob van Hees; voor dit laatste vonden wij een mooie plek in De Stegh.

Bestuur

Dit jaar namen 2 bestuursleden afscheid van ons museum. Te weten:

- Bernard van de Ven (hij blijft bij het museum betrokken als fotograaf van de collectie)

- Yvonne Vogelvang (voor haar is per 1 januari 2024 een vervanger als secretaris – zij blijft vrijwilliger)

In overleg met de Raad van Toezicht werd door het bestuur besloten de samenstelling per 1 januari 2024 als volgt vast te stellen:

Jan Colaris	interim-voorzitter
Ada van der Linden	secretaris (zij volgt Yvonne Vogelvang op)
Jaap Wortel	penningmeester
Petra Bader	bestuurslid, artdirector en coördinator communicatie

Door het vertrek van bestuursleden liggen er erg veel taken op het bord van het huidige bestuur en we missen nog enkele dagcoördinatoren – naar versterking (en eventueel herverdeling van taken) wordt nog gezocht.

In de loop van 2023 is het bestuur, aangevuld met enkele vrijwilligers, begonnen met de voorbereidingen voor de herijking door het Museumregister conform de Museumnorm 2020. Deze schrijft veel stukken voor, zoals beleids- en collectieplan, vrijwilligersbeleidsplan en meer. De audit voor deze herijking vindt in januari 2024 plaats, maar het voorwerk is in 2023 gedaan.

Vrijwilligers

We hebben een prachtig museum - om trots op te zijn - dat uitsluitend door ruim zeventig onbezoldigde vrijwilligers draaiende gehouden wordt. Zonder inzet van velen in allerlei functies zou dat onmogelijk zijn; ze zijn er als gastvrouw of gastheer, voor collectiebeheer, voor het inrichten van exposities en voor allerlei onderhoudstaken (ook in specialismen zoals onderhoud aan klokken, stemmen van snaarinstrumenten et cetera), voor allerlei werkgroepen en dergelijke.

Op 30 september zijn ruim 40 vrijwilligers een dagje uit geweest naar Elburg, waar wij onder meer het Nationaal Orgelmuseum bezochten en werden getraakteerd op een privé orgelconcert van onze beiaardier Henk Verhoef. En aan het einde van het jaar, op 29 december, was er een feestelijke bijeenkomst met een hapje en een drankje in het museum, ook voor alle vrijwilligers.

Helaas raakten we dit jaar door allerlei oorzaken elf vrijwilligers kwijt en kwamen er mede ten gevolge van onze wervingsacties ook twaalf nieuwe bij. Ook het komende jaar zal er in het voorjaar een wervingsactie plaatsvinden.

Tot besluit hopen bestuur en medewerkers op een mooi 2024.

Monnickendam, 28 februari 2024

Namens het Bestuur van Stichting Museum de Speeltoren,
Jan Colaris, interim-voorzitter en Ada van der Linden, secretaris

www.despeeltoren.nl
info@despeeltoren.nl

Verslag van de Raad van Toezicht over 2023

Het jaar 2023 begon wegens en tekort aan vrijwilligers met beperkte openingstijden van het museum. De raad van toezicht is blij met de slagkracht en flexibiliteit van zowel het bestuur als de medewerkers van het museum in het omgaan met deze vele onzekere factoren.

Tentoonstellingsbeleid waarin de richting wordt vastgelegd die past bij Waterland in de brede betekenis. Richtsnoer zijn twee typen tentoonstellingen namelijk kunstexposities en historische presentaties. Bij het maken van keuzes gaat de voorkeur uit naar Waterlandse kunst en geschiedenis.

Vele initiatieven werden ontwikkeld en aangevangen zoals te zien in de diverse exposities.

Vergaderingen:

De Raad van Toezicht komt bijeen op basis van een vooraf vastgesteld vergaderschema met vastgestelde onderwerpen en wanneer nodig wordt er tussentijds vergaderd. De Raad van Toezicht is regelmatig met de voorzitter van het bestuur en/of penningmeester bijeengekomen om de lopende zaken te bespreken waaronder de meest urgente onderwerpen rondom de aanlevering van documenten volgens de Museumnorm 2020 en de komende audit daarop.

Er is veel aandacht besteed in het zoeken naar een opvolg(st)er van onze interim-voorzitter. De Raad van Toezicht hoopt de juiste persoon te hebben gevonden wat zich in 2024 verder zal moeten ontwikkelen.

In aanmerking genomen dat wij met beperkte middelen, kennis en menskracht moeten werken zijn zaken zoals collectiebeheer en registratie aanvaardbaar in orde. Met Jan Peter Brongersma is de kwaliteit en reikwijdte van de ontsluiting van de collectie besproken. De meeste objecten in het depot zijn ingevoerd in het collectiesysteem. Foto's die nu en dan aan de document-records hangen zijn hooguit geschikt voor intern gebruik maar niet geschikt om aan onderzoekers en online aan het publiek te tonen, wat op den duur wenselijk is.

Jaarrekeningen 2023

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van de jaarrekening 2023.

De Raad kijkt vol vertrouwen vooruit naar de komende jaren en blijft werken volgens de Governance Code Cultuur.

Zelfevaluatie

Het afgelopen jaar heeft de Raad van Toezicht een zelfevaluatie uitgevoerd met gebruik van de zelfscan van de Governance Code Cultuur. Vastgesteld is dat samenwerking en overleg tussen RvT en Bestuur intensiever moet plaatsvinden op het gebied van tentoonstellingsbeleid en continuïteitsbeleid. De taken, verantwoordelijkheden en uitvoering van de RvT zal in overstemming

met de ambities van het Waterlandsmuseum De Speeltoren opgeschaald moeten worden om succes en continuïteit te waarborgen voor de toekomst.

Samenstelling Raad van Toezicht en nevenfuncties

In het verslagjaar hebben zich geen mutaties voorgedaan. Op 31 december 2022 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Naam	Functie	Sinds	Einde 1ste termijn	Aftredend
J.P.J. Konijn	VZ lid	01-01-2012	01-01-2020	01-01-2024
K. Roos	Lid	01-01-2012	01-01-2020	01-01-2024
J.W.H. Werner	Lid	01-01-2018	01-01-2022	01-01-2026

De Governance Code Cultuur staat nog slechts 2 termijnen toe van elk maximaal 4 jaar. De heren K. Roos en J.P.J. Konijn treden per 1 januari 2024 af. De heer T. Dammen en D. van Vliet treden per 1 januari 2024 toe als nieuwe leden van de Raad van Toezicht.

De jaarstukken met daarin het rooster van aftreden staat op de website van het museum. Alle leden van de Raad verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

De leden van de Raad van Toezicht vervulden in 2023 de volgende (neven)functies:

J.W.H. Werner: Bestuurslid Stichting Vrienden van de Hondsbossche

K. Roos: Voorzitter van de Stichting IJsschuiten Gouwee; bestuurslid van de Vereniging Oud Monnickendam en bestuurslid Stichting Vrienden van de Grote- en Lutherse Kerk

J.P.J. Konijn: Penningmeester van de Stichting IJsschuiten Gouwee

Mutaties.

In 2023 hebben enkele mutaties plaatsgevonden:

- Bertien van der Kolk is afgetreden als penningmeester per 1 januari 2023 en is opgevolgd door Jaap Wortel.
- Jan Colaris is interim-voorzitter geworden en heeft Jaap Wortel opgevolgd per 1 januari 2023.
- Barbara van Beijma is uit het bestuur getreden op haar verzoek op 31 december 2022.
- Ada van der Linden is in het bestuur gekomen als secretaris per 1 januari 2024.
- Bernard van de Ven is op zijn verzoek uit het bestuur getreden per 31 december 2023.

De Raad van Toezicht dankt de bestuursleden die zijn afgetreden voor hun jarenlange inzet, zowel bij de periode voor de oprichting van het Waterlandsmuseum De Speeltoren als tijdens de ruim 10 jaren dat het museum succesvol heeft bestaan. De vele vrijwilligers danken wij hartelijk voor hun inzet en toewijding van het afgelopen jaar en hopen dat zij nog vele jaren hun werkzaamheden voor het museum kunnen en willen voortzetten. De nieuwe bestuursleden wensen wij heel veel succes toe in hun bijdrage aan een prachtig museum.

28 Februari 2024.

Raad van Toezicht

Waterlandsmuseum De Speeltoren